

POLONUS

ZEITSCHRIFT FÜR DIE POLNISCHE SPRACHE UND DEN EUROPÄISCHEN DIALOG
CZASOPISMO NA RZECZ JĘZYKA POLSKIEGO I EUROPEJSKIEGO DIALOGU

INTERVIEW MIT
WOLFGANG THERSE

Dreißig Jahre
Deutsch-Polnischer
Nachbarschaftsvertrag

KRASZEWSKI-MUSEUM
IN DRESDEN

Online-Tagung:
Polnisch als Herkunftssprache

GESCHICHTE
DES POLNISCH-
UNTERRICHTS
FÜR
DEUTSCHE

Polnisch-Kalender
2022

ALLTAGSINTEGRIERTES POLNISCH-LERNEN IN KITAS IM LANDKREIS GÖRLITZ

ZINTEGROWANA NAUKA POLSKIEGO W PRZEDSZKOLACH OKRĘGU GÖRLITZ

REGINA GELLRICH

DE

DAS NACHBARSPRACHIGE POTENZIAL IN KITAS IM SÄCHSISCH-POLNISCHEN GRENZRAUM WÄCHST

In zunehmendem Maße werden Kinder mit polnisch-sprachlichem Familienhintergrund in den Einrichtungen im Landkreis Görlitz betreut und die Zahl an muttersprachlichen Pädagog*innen nimmt zu (LaNa 2019). Hieraus ergeben sich besondere Chancen, um allen Kindern einen frühzeitigen Zugang zur Sprache und Kultur des Nachbarlandes zu ermöglichen. Denn gerade das alltägliche Miteinander mit polnischen Muttersprachler*innen – ganz gleich, ob Kinder oder Erwachsene – bietet beste Möglichkeiten für das Entdecken und Erleben von Sprache(n) als Mittel zur Kommunikation in authentischen Situationen im Kita-Alltag.

VERGEGENWÄRTIGEN WIR UNS, WIE KINDER SPRACHKOMPETENZ ERWERBEN

Neugierig und unvoreingenommen erforschen und entdecken Kinder von Geburt an ihre Welt mit allen Sinnen und haben dabei Freude am Kommunizieren und Interagieren mit ihren Bezugspersonen. Dabei lernen sie Sprache(n) intuitiv, durch

PL

POTENCJAŁ NAUKI JĘZYKA KRAJU SĄSIEDNIEGO W PRZEDSZKOLACH NA OBSZARZE POGRANICZA POLSKO-SAKSOŃSKIEGO ROŚNIE

Dzieci z rodzin polskojęzycznych otrzymują w placówkach okręgu coraz szerszą opiekę językową i liczba pedagogów z językiem polskim jako ojczystym wzrasta (LaNa 2019). Wynikają stąd szczególne szanse dla umożliwienia wczesnego dostępu do języka i kultury sąsiedniego kraju wszystkim dzieciom. Bowiem właśnie obcowanie na co dzień z osobami mówiącymi po polsku – obojętnie, czy z dziećmi, czy też dorosłymi – oferuje najlepsze możliwości dla odkrywania i przeżywania języka/ów jako środka komunikacji w autentycznych sytuacjach dnia powszedniego w przedszkolach.

UŚWIADOMMY SOBIE, W JAKI SPOSÓB DZIECI ZDOBYWAJĄ KOMPETENCJĘ JĘZYKOWĄ

Dzieci już od urodzenia z ciekawością i bez uprzedzeń odkrywają i zgłębiają otaczający je świat wszystkimi zmysłami, odczuwając przy tym przyjemność w komunikowaniu się i interakcji z zaufanymi osobami. Uczą się one przy tym języ-

Nachahmen und spielerisches Experimentieren. Kinder entwickeln ihre Fähigkeiten im täglichen Miteinander mit ihren Eltern und Bezugspersonen. Je einfühlsamer auf ihre nonverbalen und verbalen Äußerungen eingegangen wird, je mehr sprachliche Anregungen und Zuwendung sie erhalten, umso besser, schneller und freudiger lassen sie sich auf das Abenteuer Sprache ein. Hand in Hand damit werden auch ihre motorische und sozial-emotionale Entwicklung sowie die Leistungsfähigkeit ihres Gehirns insgesamt gefördert. Eltern und andere Bezugspersonen – so auch die Pädagog*innen in den Kitas – sind damit die wichtigsten Sprachvorbilder der Kinder: Sie beeinflussen mit ihrem Tun und Handeln, ihren Dialogen sowie ihrer Aufmerksamkeit und emotionalen Zuwendung deren sprachliche Entwicklung grundlegend.

DER SPRACHLICHE INPUT MUSS DABEI KEINESFALLS NUR IN EINER SPRACHE ERFOLGEN

Es ist heute hinreichend wissenschaftlich belegt, dass das menschliche Gehirn für Mehrsprachigkeit ausgelegt ist und über alle Voraussetzungen verfügt, um sich von Geburt an auch mehrere Sprachen aus dem alltäglichen Zusammenhang heraus anzueignen. Wesentlich ist dabei, dass die Kinder Sprache als bedeutsam für ihr eigenes Handeln im Alltag erleben und im Dialog und im gemeinsamen Interagieren mit authentischen (mutter-)sprachlichen Vorbildern einen emotionalen Bezug zu ihnen entwickeln können. Je länger, intensiver und vielfältiger sie dabei in eine oder mehrere Sprache(n) „eintauchen“ können und je höher die Qualität des sprachlichen Inputs dabei ist, desto besser gelingt der Spracherwerb. D.h. jede Bezugsperson sollte in der Sprache mit dem Kind sprechen, in der sie es am besten beruhigen, trösten und Zuneigung zeigen kann – i.d.R. in der eigenen Muttersprache. Das kindliche Gehirn ist dann bestens in der Lage sich auf die

ka/ów intuicyjnie, poprzez naśladownictwo i traktowane jako zabawa eksperymentowanie. Dzieci rozwijają swoje umiejętności w codziennym obcowaniu z rodzicami i zaufanymi osobami. Im bardziej empatycznie otoczenie reaguje na ich niewerbalne i werbalne wypowiedzi, im więcej otrzymują one sugestii i uwagi, tym lepiej, szybciej i bardziej ochoczo poddają się przygodzie z językiem. Tym samym pobudzany jest również motoryczny i społeczno-emocjonalny rozwój dziecka oraz ogólnie rzecz biorąc sprawność jego umysłu. Rodzice oraz inne zaufane osoby – a więc również pedagodzy w przedszkolach – są zatem dla dzieci najważniejszymi przykładami językowymi: swoimi czynnościami i działaniami, sposobem prowadzenia dialogu oraz poświęcaniem uwagi i emocjonalną przychylnością wpływają oni zasadniczo na rozwój językowy dzieci.

JĘZYKOWE BODŹCE NIE MUSZĄ PRZY TYM W ŻADNYM WYPADKU BYĆ DOSTARCZANE TYLKO W JEDNYM JĘZYKU

Obecnie jest już wystarczająco wiele naukowych dowodów na to, że mózg ludzki przystosowany jest do wielojęzyczności i dysponuje wszelkimi uwarunkowaniami, aby już od urodzenia przyswajał sobie kilka języków z kontekstu życia codziennego. Ważne jest przy tym, aby dzieci traktowały język jako znaczący element ich własnego działania w życiu codziennym oraz w dialogu i obopólnej interakcji z autentycznymi przykładami języka (ojczystego) były w stanie rozwinąć w odniesieniu do nich emocjonalne podejście. Im dłużej, intensywniej i różnorodnie mogą się one przy tym „zanurzyć” w jednym lub kilku językach i im lepsza jest jakość językowych bodźców, tym lepiej powiedzie się zdobywanie umiejętności językowych. Oznacza to, że każda zaufana osoba powinna rozmawiać z dzieckiem w tym języku, w którym może ona je najlepiej uspokoić, pocieszyć i okazać sympatię – z reguły jest to język ojczysty. Mózg dzie-

DE IMMERSION:

„Eintauchen in ein Sprachbad“ in authentischen Zusammenhängen. Nach dem Prinzip „Eine Person – eine Sprache“ gebraucht eine pädagogische Fachkraft kontinuierlich die Immersionssprache, eine andere die Umgebungssprache im Kita-Alltag.

TRANSLANGUAGING:

flexibler und situationsorientierter Gebrauch von Sprachen. Die Kinder wählen zu jeder Zeit frei, welche Sprache sie gebrauchen und die pädagogischen Fachkräfte sind (mehr-)sprachige Vorbilder.

PL IMMERSYJNOŚĆ:

„zanurzenie się w języku”, w autentycznych sytuacjach dnia codziennego. Według zasady „jedna osoba – jeden język” jedna osoba z personelu pedagogicznego używa stale języka „immersyjnego”, a druga innego języka otoczenia w życiu codziennym przedszkola.

TRANSLANGUAGING:

elastyczne i uzależnione od sytuacji używanie języków. Dzieci w każdej chwili mają wolny wybór, którego języka używają, a osoby z personelu pedagogicznego są dla nich przykładem (wielo-)języczności.

(Kolb, Fischer 2019)

DE

Wie das polnische Sprachbad funktioniert und was es bringt, kann man nun in einem kleinen Erklärfilm erfahren, der auf www.kokopol.eu/polnisch-in-der-kita/ abrufbar ist.

Entstanden ist der Film im Auftrag des Kompetenz- und Koordinationszentrums Polnisch (KoKoPol) am IBZ St. Marienthal in Kooperation mit dem Landkreis Görlitz (Träger des Projekts „Euroregionales deutsch-polnisches Kita-Netzwerk“) und der Sächsischen Landesstelle für frühe nachbarsprachige Bildung (LaNa; fachliche Begleitung). Er wurde mitfinanziert durch das Auswärtige Amt sowie durch Steuermittel auf der Grundlage des vom Sächsischen Landtag beschlossenen Haushalts.

PL

Jak funkcjonuje polska kąpiel językowa i co ona daje, można obejrzeć w krótkim filmie objaśniającym na stronie www.kokopol.eu/polnisch-in-der-kita/

Film ten powstał na zlecenie Centrum Kompetencji- i Koordynacji Języka Polskiego (KoKoPol) przy Fundacji IBZ St. Marienthal we współpracy z okręgiem Görlitz (wykonawca projektu „Euroregionalna polsko-niemiecka Sieć Przedszkoli”) i Saksońską Placówką ds. Wczesnej Nauki Języka Krajów Sąsiedzkich (LaNa; opieka fachowa). Projekt był współfinansowany przez niemieckie Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz ze środków podatkowych na podstawie budżetu uchwalonego przez Saksoński Parlament Krajowy.

jeweilige Person in Verknüpfung mit ihrer jeweiligen Sprache einzustellen und die Basis für mehrsprachiges Aufwachsen ist gelegt.

WAS HEISST DAS FÜR DEN KITA-ALLTAG IM SÄCHSISCHEN GRENZRAUM?

Polnische bzw. tschechische Muttersprachler*innen in der Kita sind ein besonderer Schatz, um den sprachlichen und kulturellen Horizont der Kinder zu erweitern. Wie dieser Schatz im pädagogischen Alltag in der Kita gehoben werden kann, hierfür gibt es inzwischen ein wissenschaftlich fundiertes Repertoire an fachlichem Know-how für die pädagogische Praxis. Entscheidend ist dabei nicht, ob sich eine Kita, die über nachbarsprachiges Personal verfügt, auf den Weg zur zweisprachigen Erziehung auf der Basis der Immersionsmethode macht, oder ob sie den Aspekt der Wertschätzung kultureller und sprachlicher Vielfalt im Kita-Alltag in den Mittelpunkt rückt und entsprechende pädagogische Konzepte, z.B. basierend auf dem Prinzip des Translanguaging, entwickelt und umsetzt.

Um die Potenziale im Kita-Alltag wahrzunehmen und sprachlich auszuschöpfen, sind vielmehr vor allem eine offene, wertschätzende, kultursensible Haltung der pädagogischen Fachkräfte, das Begreifen der nachbarsprachigen Potenziale als Bereicherung und Ressourcen für eine gelingende alltagsintegrierte Sprachförderung aller Kinder sowie das Selbstverständnis über die eigene Rolle als sprachliche Vorbilder eine grundlegende Voraussetzung (Gellrich 2020).

Im Rahmen eines vom Freistaat Sachsen geförderten Modellprojektes konnten hierzu im zurückliegenden Jahr 2020 Kita-Teams, Kinder und Eltern in 5 Kitas im Landkreis Görlitz wertvolle Erfahrungen sammeln. Einmal wöchentlich (leider Corona-bedingt durch längere Pausen unterbrochen) hatten dort die Kinder die Möglichkeit, ein polnisches Sprachbad zu nehmen, indem eine polnische Muttersprachlerin ihren Kita-Alltag begleitete und dabei ausschließlich in Polnisch mit ihnen interagierte. Mittlerweile sind dort Pädagog*innen und Eltern überzeugt von der Wirksamkeit dieses methodischen Ansatzes zur Nachbarsprachförderung von Klein auf.

WEITERFÜHRENDE LITERATUR / LITERATURA DO TEMATU:

Gellrich, Regina (2020): Nachbarsprachiges Potenzial im Kita-Alltag heben. In: *KiTa Aktuell*, KiTa MO 9|20, S. 217–219
 Kolb, Nadine, Fischer, Uta (2019): *QITA – Qualität in zwei- und mehrsprachigen Kindertageseinrichtungen*, Hildesheim: Universitätsverlag
 Sächsische Landesstelle für frühe nachbarsprachige Bildung (LaNa, 2019): *Frühe nachbarsprachige Bildung in Kitas der sächsischen Grenzregionen: Datenreport 2019*, Görlitz, <https://www.nachbarsprachen-sachsen.eu/de/materialbibliothek.html>

cka jest wtedy w stanie najlepiej nastawić się na daną osobę w połączeniu z jej językiem, przez co położona zostaje podstawa pod wielojęzyczny rozwój.

CO TO OZNACZA DLA DNIA POWSZEDNIEGO PRZEDSZKOLI W SAKSOŃSKIM OBSZARZE PRZYGRANICZNYM?

Osoby posługujące się językiem polskim lub czeskim jako ojczystym są w przedszkolach szczególnym skarbem, dzięki któremu dzieci mogą rozszerzyć swój horyzont językowy i kulturowy. Jak ten skarb może być wykorzystany w codziennym życiu przedszkola, na ten temat istnieje już obecnie cały repertuar zaleceń dla praktyki pedagogicznej o podłożu naukowym. Istotne przy tym nie jest to, czy jakieś przedszkole, w którym pracuje personel posługujący się językiem kraju sąsiedniego, zaczyna iść w kierunku dwujęzycznego wychowania w oparciu o metodę immersyjności, czy też stawia ono w centrum uwagi kwestię docenienia różnorodności kulturowej i językowej w swoim życiu codziennym oraz rozwija i urzeczywistnia odpowiednie koncepcje pedagogiczne, np. w oparciu o zasadę translanguagingu.

Zasadniczym warunkiem dla dostrzeżenia tego potencjału w życiu codziennym przedszkola i w wykorzystaniu go pod względem językowym jest w większej mierze przede wszystkim otwarta, pełna szacunku i wrażliwa kulturowo postawa osób z personelu pedagogicznego, rozumienie potencjału związanego z językiem kraju sąsiedniego jako wzbogacenia i jako zasobu dla udanego wspomagania zorientowanej na sytuacje codzienne nauki języka wszystkich dzieci oraz zrozumienie oczywistości własnej roli jako wzoru językowego (Gellrich 2020).

W ramach finansowanego przez rząd Saksonii projektu pilotażowego personel przedszkolny w pięciu placówkach okręgu Görlitz oraz dzieci i rodzice mogli w minionym 2020 roku zebrać wartościowe doświadczenia. Raz w tygodniu (niestety z powodu pandemii konieczne były dłuższe przerwy) dzieci miały tam możliwość wzięcia polskiej kąpielii językowej, przy czym osoba z językiem polskim jako ojczystym towarzyszyła dzieciom w ich przedszkolnym życiu codziennym i komunikowała się z nimi wyłącznie po polsku. Obecnie pedagodzy i rodzice są przekonani co do skuteczności tego podejścia metodycznego w nauce języka kraju sąsiada od najmłodszych lat.

Berichte / Sprawozdania

ONLINE-TAGUNG: POLNISCH ALS HERKUNFTSSPRACHE KONFERENCJA ONLINE: POLSKI JAKO JĘZYK POCHODZENIA

MAGDALENA TELUS

DE

Das Kompetenz- und Koordinationszentrum Polnisch (KoKoPol) und die Geschäftsstelle der Polonia in Berlin veranstalteten am 19.3.2021 die Fachtagung „Polnisch als Herkunftssprache in Deutschland: Europäische Perspektiven“. Die Tagung fand online statt.

„Mehrsprachigkeit ist keine Überforderung, sondern eine Bereicherung der Gesellschaft“ – mit diesem Grundsatz begrüßte die etwa 80 Teilnehmer*innen Dr. Michael Schlitt, Vorstandsvorsitzender der Stiftung IBZ St. Marienthal, Trägerin von KoKoPol.

Die Eröffnungsrede hielt per Videobotschaft die Staatsministerin der Justiz und für Demokratie, Europa und Gleichstellung des Freistaats Sachsen, Katja Meier. Sie unterstrich die Bedeutung der Kenntnis der Sprache des Nachbarn für den europäischen Dialog.

Das erste Panel mit dem Schwerpunkt „Historische Kontexte, politische Perspektiven“ eröffnete Thomas Lenk, Leiter des Referats Mitteleuropa im Auswärtigen Amt. Er sprach über die Wichtigkeit der Polnischkenntnisse vor dem Hintergrund der guten Wirtschaftsbeziehungen – Polen belege als Wirtschaftspartner Deutschlands den hohen 5. Platz. Manuel Sarrazin MdB, Vorsitzender der Deutsch-Polnischen Parlamentariergruppe, schilderte den Einfluss der deutsch-polnischen Geschichte auf die Wahrnehmung der polnischen Sprache in Deutschland. Der Polonia-Beauftragte von NRW, Thorsten Klute, stellte das erfolgreiche Modell zur Förderung von Herkunftssprache Polnisch in seinem Bundesland vor. Die Referatsleiterin im Ministerium für Bildung, Jugend und Sport des Landes Brandenburg Birgit Nix präsentierte anschließend die Pläne ihres Bun-

PL

19.3.2021 r. odbyła się konferencja online na temat „Język polski jako język pochodzenia w Niemczech: perspektywy europejskie”, zorganizowana przez Centrum Kompetencji i Koordynacji Języka Polskiego (KoKoPol) oraz Biuro Polonii w Berlinie.

„Wielojęzyczność nie jest ciężarem, lecz wzbogaceniem społeczeństwa” – taką maksymą powitał około 80 uczestników dr Michael Schlitt, prezes zarządu Fundacji IBZ St. Marienthal, reprezentującej prawnie KoKoPol.

Przemówienie otwierające wygłosiła Katja Meier, Minister ds. Sprawiedliwości, Demokracji, Europy i Równości Wolnego Państwa Saksonii, za pośrednictwem przekazu wideo. Podkreśliła ona, jak ważna dla dialogu europejskiego jest znajomość języka sąsiada.

Pierwszy panel, poświęcony „Kontekstom historycznym i perspektywom politycznym”, otworzył Thomas Lenk, kierownik Wydziału Europy Środkowej w Federalnym Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Mówił on o znaczeniu znajomości języka polskiego na tle dobrych stosunków gospodarczych – Polska zajmuje wysokie 5 miejsce wśród partnerów gospodarczych Niemiec. Manuel Sarrazin, przewodniczący Polsko-Niemieckiej Grupy Parlamentarnej, opisał wpływ polsko-niemieckiej historii na postrzeganie języka polskiego w Niemczech. Pełnomocnik ds. Polonii w NRW, Thorsten Klute, zaprezentował udany model wspierania nauczania języka polskiego jako języka pochodzenia w swoim kraju związkowym. Następnie Birgit Nix, kierownik wydziału w Ministerstwie Edukacji, Młodzieży i Sportu Kraju Związkowego Brandenburgia, przedstawiła landowe plany stworzenia ciągłego programu nauczania języka

Redaktion / Redakcja

AUTOR*INNEN UND INTERVIEWPARTNER*INNEN IN DIESER AUSGABE
AUTORZY* I PARTNERZY* WYWIADÓW W TYM WYDANIU

prof. dr Anna Dąbrowska

Sprachwissenschaftlerin, Leiterin der Schule für polnische Sprache und Kultur an der Universität Wrocław, Mitglied der Staatlichen Kommission für Zertifizierung von Kenntnissen des Polnischen als Fremdsprache
Językoznawczyni, dyrektor Szkoły Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców na Uniwersytecie Wrocławskim, członkini Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego

Dr. Regina Gellrich

Leiterin der Sächsischen Landesstelle für frühe nachbarsprachige Bildung (LaNa) in Görlitz
Dyrektor Saksońskiej Placówki ds. Wczesnej Nauki Języka Krajów Sąsiedzkich (LaNa) w Görlitz

Ralf Ostrowski

Kaufmännischer Leiter am Internationalen Begegnungszentrum St. Marienthal und Seminarleiter
Dyrektor handlowy w Międzynarodowym Centrum Spotkań St. Marienthal i opiekun zajęć

Prof. Dr. Fred Schulz

Translationswissenschaftler, Lehrstuhlinhaber an der Fakultät Management und Kulturwissenschaften der Hochschule Zittau/Görlitz
Translatolog, kierownik katedry na Wydziale Zarządzania i Kulturoznawstwa w Wyższej Szkole Zittau/Görlitz

Agnieszka Siemasz-Kałuża

Dolmetscherin, Mitbegründerin der Elterninitiative #polskiwhejsi und der Bundeskonferenz der Polnischarbeitsgemeinschaften
Tłumacz, współzałożycielka inicjatywy rodziców #polskiwhejsi i Konferencji Federalnej Grup Roboczych ds. Języka Polskiego

Ju Sobing

Bildende Künstlerin und Autorin
Plastykka i autorka

Wolfgang Templin

DDR-Oppositioneller, Osteuropaexperte und Autor
Przedstawiciel opozycji w NRD, ekspert ds. Europy Wschodniej i pisarz

Wolfgang Thierse

SPD-Politiker, ehemaliges MdB, ehemaliger Präsident des Bundestages, Ehrendoktor der Philosophischen Fakultät der Universität Münster
Polityk SPD, były deputowany do Bundestagu, były prezydent Bundestagu, doktor honoris causa Wydziału Filozofii Uniwersytetu w Münster

Michaela Vajová-Schuckart

Absolventin des Studienganges Wirtschaft und Sprachen an der Hochschule Zittau/Görlitz, heute Deutsche Bank, Filiale Görlitz
Absolwentka studiów na kierunku Ekonomia i Języki w Wyższej Szkole Zittau/Görlitz, obecnie Deutsche Bank, filia w Görlitz

dr Ewa Wieszczezyńska

Glottodidaktikerin an der Hochschule Zittau/Görlitz, Sprachpraxis Polnisch, polnische Phonetik, Grammatik und Lexikologie
Glottodydaktyczka w Wyższej Szkole Zittau/Görlitz, zajęcia z praktycznej znajomości języka polskiego, fonetyki, gramatyki i leksykologii

Impressum

POLONUS.

ZEITSCHRIFT FÜR DIE POLNISCHE SPRACHE UND DEN EUROPÄISCHEN DIALOG /
CZASOPISMO NA RZECZ JĘZYKA POLSKIEGO I EUROPEJSKIEGO DIALOGU

Herausgeber / Wydawca Kompetenz- und Koordinationszentrum Polnisch (KoKoPol)

in Trägerschaft des Internationalen Begegnungszentrum St. Marienthal
Centrum Kompetencji i Koordynacji Języka Polskiego (KoKoPol) reprezentowane przez Międzynarodowe Centrum Spotkań St. Marienthal

Redaktion / Redakcja Prof. Dr. Aleksander-Marek Sadowski (Chefredakteur / redaktor naczelny),
Gunnar Hille, Christin Stupka, Dr. Magdalena Telus

Redaktionsanschrift / Adres redakcji Internationales Begegnungszentrum St. Marienthal,
02899 Ostritz, St. Marienthal 10 / Tel. 035823/77-0 / Fax 035823/77- 250
www.kokopol.eu / telus@kokopol.eu

Illustrationen, Gestaltung, Satz / Ilustracje, grafika i skład

PAPINESKA, Monika Grobel-Jaroschewski

Druck / Druk Grafische Werkstätten Zittau

Auflage / Nakład 1000 Exemplare

ISSN 2701-6285

Die Zeitschrift wird finanziert aus Mitteln des Auswärtigen Amtes und des Freistaats Sachsen.
Pismo jest finansowane ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych RFN i Wolnego Kraju Saksonii.

Diese Maßnahme wird cofinanziert durch Steuernäher auf der Grundlage des von den Abgeordneten des Sächsischen Landtags beschlossenen Haushaltsplan.

Diese Maßnahme wird finanziert aus Mitteln des Auswärtigen Amtes.

KoKoPol